

фінансової звітності з існуючими раніше методами і правилами. Мінфін також наголосив, що для полегшення впровадження нової системи обліку були оприлюднені методичні рекомендації щодо перенесення сальдо рахунків і визначення підприємствами вступного сальдо балансу у 2000 році. В подальшому примітки до фінансової звітності будуть укладені в уніфіковану таблицю як додаток до річного звіту, що спростить роботу підприємства з розкриття інформації.

Облікова політика, яка є основою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, обов'язково повинна бути розкрита в примітках до фінансових звітів і має відображати:

- 1) обрану організаційну форму обліку;
- 2) визначення відповідальності керівника і головного бухгалтера;
- 3) технологію обробки облікової інформації;
- 4) метод нарахування зносу нематеріальних активів;
- 5) метод нарахування зносу основних засобів;
- 6) метод оцінки використаних у виробництві матеріалів;
- 7) метод створення резерву сумнівних боргів.

Суттєві зміни в організації побудови обліку, його законодавче регулювання супроводжується становленням аудиторської діяльності в Україні, а також потребує розвитку нових напрямів аудиторської діяльності, таких як надання допомоги підприємствам з організації управлінського обліку та внутрішнього аудиту, а також розвиток операційного аудиту, метою якого є оцінка ефективності і продуктивності тієї чи іншої підсистеми будь-якої господарської системи.

Відзначаючи, що для розвитку бухгалтерського обліку і становлення аудиту в Україні зроблено вже багато, існує ще досить проблем, від правильного вирішення яких залежать перспективи їх подальшого розвитку і становлення. Серед них можна відзначити вдосконалення законодавства в галузі обліку й аудиту та національних стандартів обліку і положень аудиту, підготовка та перепідготовка професійних кадрів, переосмислення необхідності переходу до нових методів і прийомів. Вирішення даних проблем дозволить прискорити перехід до ринкової економіки в Україні.

Є. Калюга, канд. екон. наук, докторант
Київський національний економічний університет

КОНТРОЛЬ ЗА ПРАВИЛЬНІСТЮ ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ

ТА ПОДАТКОВОМУ ОБЛІКУ

Законом України від 16.07.99 № 996-ХІV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (далі — Закон про бухгалтерський облік) (ст. 3) передбачено надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства. Головною метою складання фінансової звітності є достовірне і повне висвітлення інформації про операції та події, що можуть вплинути на прийняття фінансових рішень користувачами інформації, а також достовірна оцінка минулих, поточних і майбутніх подій. Дотримання цієї мети реалізується в процесі складання річної фінансової звітності (баланс (ф. № 1), Звіт про фінансові результати (ф. № 2), Звіт про рух грошових коштів (ф. № 3), Звіт про власний капітал, Примітки до фінансових звітів).

Між звітною датою (31.12), датою подання (не пізніше 20.02 наступного за звітним року) та датою затвердження фінансової і податкової звітності лежить проміжок часу, протягом якого в діяльності підприємства та поза його межами можуть відбуватися події, які здатні вплинути на облікові оцінки і облікову політику, може виникнути необхідність у виправленні помилок, допущених у попередніх звітних періодах. Водночас інформація, наведена у звітності, має відзначатися якісними характеристиками.

Порядок виправлення помилок, внесення та розкриття інших змін у фінансових звітах регламентується Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» (надалі — ПБО 6), затвердженим наказом Мінфіну України від 28.05.99 № ф137 і зареєстрованим у Мін'юсті України 21.06.99 за № 392/3685. Норми ПБО 6 застосовуються до фінансової звітності підприємств, організацій та інших юридичних осіб (далі — підприємства) усіх форм власності (крім бюджетних установ).

Реформування системи бухгалтерського обліку неминуче призведе до появи помилок. Враховуючи це Законом про бухоблік (з урахуванням змін, внесених Законом України від 22.06.00 № 1829-III) передбачено, що у зв'язку з допущеними методологічними помилками або арифметичними описками при веденні бухгалтерського обліку і складанні фінансової звітності, пов'язаними з запровадженням національних положень бухгалтерського обліку, адміністративні штрафи, які можуть бути накладені відповідно до законів України на керівників та інших по-

садових осіб підприємств, застосовуватимуться лише з 1 січня 2001 р. Отже, законодавством передбачався додатковий час для поглибленого вивчення нових положень бухгалтерського обліку.

Незважаючи на те, що до 1 січня 2001 р. адміністративні санкції не застосовувалися, необхідно навчитися виправляти допущені помилки (зокрема, вносити відповідні коригування до фінансової звітності). Згідно з ПБО 6 встановлено порядок коригування фінансової звітності або розкриття інформації в примітках.

Здійснюючи контроль слід перевіряти виправлення помилок за трьома групами:

група I — правильність виправлення помилок, допущених при складанні фінансових звітів в одному або в попередніх звітних періодах;

група II — внесення змін в облікових оцінках і обліковій політиці;

група III — повнота розкриття інформації про події, які відбуваються після дати Балансу.

Правильність виправлення помилок, допущених і виявлених в одному звітному періоді (до подання фінансової звітності).

До моменту подання фінансової звітності можливі такі варіанти виявлених помилок:

- на рахунках бухгалтерського обліку неправильно відображено господарську операцію;

- господарську операцію відображено правильно, але суму завищено або занижено;

- господарську операцію не відображено в бухгалтерському обліку;

- господарську операцію відображено неправильно в облікових регістрах (відомостях, журналах-ордерах).

Для усунення виявлених помилок слід перевірити, чи правильно здійснено ряд процедур до подання звітності.

У разі неправильного відображення господарської операції в бухгалтерському обліку перевіряють правильність відображення аналогічної операції, але методом сторно. Після цього треба перевірити правильність відображення операції, яке б достовірно відображало здійснену господарську операцію.

Якщо відображено господарську операцію з неправильною сумою, то перевіряють правильність відображення завищеної суми методом сторно, а заниженої — шляхом проведення додаткової операції.

У разі виявлення невідображення господарської операції необхідно насамперед відобразити її, а потім перевірити правильність відображення.

Неправильно відображена господарська операція в облікових регістрах має коригуватися аналогічною операцією методом сторно та додатковою операцією, яка б правильно відображала зміст подій, що відбуваються на підприємстві.

Після внесення вищезазначених виправлень фінансова звітність відображає достовірну інформацію і не підлягає коригуванню.

Щодо податкового обліку, то слід, якщо це можливо, внести відповідні зміни перед поданням звітності до податкового органу. У противному разі виправлення має бути здійснено в наступному звітному періоді з одночасним коригуванням податкової звітності.

Помилку допущено в попередніх звітних періодах (виявлено після подання фінансової звітності).

Виправлення помилок, допущених у попередніх звітних періодах і виявлених у поточному періоді, регламентується пунктами 4 і 5 ПБО 6. При цьому виправлення помилок, допущених при складанні фінансових звітів у попередніх періодах, здійснюється шляхом коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року. Водночас виправлення помилок, які відносяться до попередніх періодів, вимагає повторного відображення відповідної порівняльної інформації у фінансовій звітності.

Варіанти допущених помилок, які виявляються в попередніх періодах, аналогічні помилкам, які виявляються в одному звітному періоді, як і методи їх виправлення. Винятком є випадок, коли господарську операцію в бухгалтерському обліку відображено правильно, але суму завищено або занижено. У цьому разі необхідно перевірити правильність:

- визначення суми помилково відображеної операції;
- відображення суми коригування нерозподіленого прибутку в Балансі (ф. № 1, код рядка 350) підприємства та Звіті про власний капітал (ф. 4, код рядка 030, графа 8);
- повноту подання інформації про вплив помилки і проведене коригування у Примітках до фінансової звітності.

Правильність виправлення помилок під час внесення змін в облікових оцінках.

Згідно з ПБО 6 під обліковою оцінкою слід розуміти попередню оцінку, яку підприємство використовує з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами. У зв'язку

із впровадженням ПБО підприємству надано право самостійно оцінювати окремі статті фінансової звітності. Це пов'язано з тим, що окремі статті не можна оцінити точно, і підприємство з урахуванням наявного досвіду та на підставі отриманої інформації самостійно приймає рішення. Але протягом певного часу облікові оцінки тієї чи іншої статті можуть уточнюватися або змінюватися (наприклад, оцінка терміну корисного використання основних засобів, оцінка вибуття запасів та резерву сумнівних боргів тощо).

Облікова оцінка може переглядатися у двох випадках:

- 1) якщо змінюються обставини, на яких ґрунтувалася ця оцінка;
- 2) якщо отримано додаткову інформацію.

Здійснюючи контроль звертають увагу на те, чи проведено відповідні коригування в разі зміни облікових оцінок з метою відображення у фінансовій звітності достовірних даних.

Перевіряючому необхідно знати, що порядок відображення змін облікових оцінок у фінансовій звітності підприємства відрізняється від коригування звітності в разі зміни облікової політики. Так, у разі зміни облікових оцінок не можна стверджувати, що звітність за попередні періоди була недостовірною. Крім того, зміни в облікових оцінках можуть стосуватися не тільки поточного, а й наступних періодів (наприклад, зміна облікових оцінок впливає на формування фінансового результату поточного звітного періоду (а в окремих випадках і наступних).

Згідно з ПБО 6 (п. 7) наслідки зміни облікових оцінок слід включати до тієї самої статті Звіту про фінансові результати (ф. № 2), яка раніше застосовувалася для відображення доходів або витрат, пов'язаних з об'єктом такої оцінки. Крім того, здійснюючи контроль, слід мати на увазі, що наслідки зміни облікових оцінок необхідно включати до Звіту про фінансові результати і в тому періоді, в якому відбулася зміна, і в наступних, якщо зміна впливає на ці періоди.

Таким чином, порядок виправлення помилок, пов'язаних зі зміною облікових оцінок, простіший порівняно з порядком коригування наслідків зміни облікової політики, оскільки не потрібно робити коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року та повторно надавати порівняльну інформацію щодо попередніх звітних періодів.

Для полегшення облікової роботи в разі, якщо є вибір у визначенні помилки як наслідку зміни облікової політики чи облікової оцінки, необхідно вибирати метод зміни облікових оцінок. Підтвердженням цього положення є п. 14 ПБО 6, яким передбачено, що коли неможливо розрізнити зміну облікової політики та зміну

облікових оцінок, це необхідно розглядати і відображати як зміну облікових оцінок. Наприклад, відпускаючи запаси у виробництво, підприємство оцінює їх не за методом середньозваженої собівартості, який застосовувало раніше, а за методом нормативних витрат. Це можна розглядати і як зміну характеру використання матеріалів, і як перехід до застосування нормативного методу обліку та калькулювання собівартості продукції. У першому випадку — це зміна облікової оцінки, у другому — зміна облікової політики (перехід до нормативного методу управління собівартістю продукції). Отже, згідно з п. 14 ПБО 6 підприємству доцільно застосовувати метод виправлення помилок у частині зміни облікової оцінки.

Правильність виправлення помилок під час внесення змін в обліковій політиці.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (далі — ПБО 1), затвердженого наказом Мінфіну України від 31.03.99 № 87 і зареєстрованого в Мін'юсті України 21.06.99 за № 391/3684, під обліковою політикою слід розуміти сукупність принципів, методів і процедур, які підприємство використовує для складання та подання фінансової звітності.

Відповідно до Закону про бухгалтерський облік (п. 5 ст. 8) підприємство самостійно визначає облікову політику. Водночас згідно з цим Законом у переліку основних принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності (ст. 4) передбачено застосування принципу послідовності, який передбачає постійне (з року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, і має бути обґрунтованою та розкритою у фінансовій звітності.

Далі перевіряють, чи дотримуються єдиної облікової політики групи об'єднаних підприємств (після об'єднання), а також ті підприємства, які складають консолідовану фінансову звітність.

Об'єднання підприємств — це поєднання окремих підприємств у результаті приєднання одного підприємства до іншого або внаслідок одержання контролю одним підприємством над чистими активами та діяльністю іншого підприємства.

Під консолідованою фінансовою звітністю розуміють звітність, яка відображає фінансовий стан і результати діяльності юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці.

У разі, якщо неможливо застосувати єдину облікову політику, складаючи консолідовану фінансову звітність, це розкривають у примітках до неї. Зумовлено це необхідністю порівнювати фінансову звітність підприємства для оцінки його фінансового стану, перспектив розвитку та результатів діяльності за певний період. У зв'язку з цим доцільно й для кожного звітного періоду дотримуватися єдиної облікової політики.

Втім, облікова політика може змінюватися. У п. 9 ПБО 6 наведено перелік випадків, в яких зміна її допускається. Це:

- зміна статутних вимог;
- зміна вимог органу, який затверджує положення (стандарт) бухгалтерського обліку;
- випадки, коли зміни забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності.

Водночас не вважається зміною облікової політики встановлення облікової політики для:

- подій або операцій, які відрізняються за змінами від попередніх подій або операцій;
- подій або операцій, які не відбувалися раніше.

Відображення у фінансовій звітності впливу зміни облікової політики на події та операції минулих періодів здійснюється шляхом:

- коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року;
- повторного надання порівняльної інформації щодо попередніх звітних періодів.

У п. 11 ПБО 6 передбачено, що облікова політика застосовується щодо подій та операцій з моменту їх виникнення, за винятком окремих випадків. Останніми вважаються ті з них, за яких суму коригування нерозподіленого прибутку на початок звітного року неможливо визначити достовірно. Тоді облікова політика поширюється лише на події, які відбуваються після дати зміни облікової політики.

Здійснюючи контроль, слід звертати належну увагу на послідовність відображення зміни облікової політики в практиці роботи підприємств. Для цього простежують:

1) правильність визначення суми коригування залишку на початок звітного року внаслідок зміни облікової політики;

2) достовірність перерахунку показників Звіту про власний капітал за попередній звітний період (сума чистого прибутку попереднього періоду перераховується з урахуванням зміни облікової політики). Для цього потрібно:

- внести суми коригування до Звіту про власний капітал за звітний рік (ф. № 3, код рядка 020, графа 8);

- здійснити розрахунок показників Звіту про власний капітал з урахуванням скоригованого залишку нерозподіленого прибутку на початок звітного періоду (код рядка 050). Залишок нерозподіленого прибутку на кінець попереднього року дорівнюватиме скоригованому залишку на початок поточного року);

3) правильність перерахунку показників Звіту про фінансові результати (ф. № 2) за попередні звітні періоди (за поточний період коригування не здійснюється);

4) повноту відображення змісту та причин зміни облікової політики в примітках до фінансових звітів.

Правильність виправлення помилок про події, які відбуваються після дати Балансу.

Між датою складання Балансу та датою завершення підготовки фінансової звітності (підписання, здача, опублікування) завжди мінає певний період, який залежить від структури управління підприємством.

Під звичайною датою Балансу розуміють дату, на яку складено Баланс підприємства. Тобто звичайною датою Балансу є кінець останнього дня звітного періоду.

За період між датою складання та завершення підготовки Балансу відбуваються події, які прямо чи опосередковано впливають на діяльність підприємства. Якщо відбуваються значні події, то часом це призводить до того, що фінансова звітність втрачає оцінку реального стану активів і зобов'язань, а її користувачі не мають можливості правильно й достовірно оцінити діяльність підприємства.

Таким чином, події, що відбуваються після дати Балансу, можуть вимагати коригування окремих статей або розкриття інформації про ці події у примітках до фінансових звітів.

Подія після дати Балансу — це подія, яка відбувається між датою Балансу і датою затвердження керівництвом фінансової звітності, підготовленої до оприлюднення, що впливає або може вплинути на фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

Згідно з ПБО 6 події після дати Балансу поділяють на події, які:

- існували на дату Балансу;
- виникли після дати Балансу.

Під час проведення контролю перевіряють правильність: визначення подій на дату та після дати Балансу, коригування або некоригування відповідних статей фінансових звітів, повноту відображення інформації в примітках до фінансових звітів.

Перший напрям подій відповідно до п. 16 ПБО 6 — це події після дати Балансу, що надають додаткову інформацію про ви-

значення сум, пов'язаних з умовами, які існували на дату Балансу, й вимагають коригування відповідних активів і зобов'язань. Коригування активів і зобов'язань здійснюється шляхом сторнування та (або) додаткових записів в обліку звітнього періоду, які відображають уточнення оцінки відповідних статей внаслідок подій після дати Балансу.

До переліку таких подій відносять:

- оголошення банкрутом дебітора підприємства, заборгованість якого раніше було визнано сумнівною;

- переоцінку активів після звітної дати, яка свідчить про стійке зниження їх вартості, визначеної на дату Балансу;

- отримання інформації про фінансовий стан і результати діяльності дочірніх і асоційованих підприємств, яка свідчить про стійке зниження вартості їх акцій на фондових біржах;

- продаж запасів, що свідчить про необґрунтованість оцінки чистої вартості їх реалізації на дату Балансу;

- отримання від страхової організації матеріалів про уточнення страхового відшкодування, переговори щодо якого велись на звітну дату;

- виявлення помилок або порушень законодавства, що призвели до перекручення даних фінансової звітності.

Другий напрям подій відповідно до п. 17 ПБО 6 — це події, що відбуваються після дати Балансу і вказують на умови, що виникли після цієї дати, але не потребують коригування статей фінансових звітів. Такі події слід розкривати в примітках до фінансових звітів, якщо відсутність інформації про них вплине на здатність користувачів звітності скласти відповідні оцінки та приймати адекватні рішення. Такий самий порядок поширюється й на дивіденди, нараховані за звітний період, оголошені після дати Балансу (інформація розкривається у примітках до фінансових звітів).

До переліку таких подій відносять:

- рішення стосовно реорганізації підприємства;

- придбання цілісного майнового комплексу;

- рішення про припинення операцій, які становлять значну частину основної діяльності підприємства;

- знищення (втрату) активів підприємства внаслідок пожежі, аварії, стихійного лиха або іншої надзвичайної події;

- рішення щодо емісії цінних паперів;

- непрогнозовані зміни індексів цін і валютних курсів;

- укладення контрактів щодо значних капітальних і фінансових інвестицій;

- прийняття законодавчих актів, які впливають на діяльність підприємства;
- нараховані дивіденди за звітний період, оголошені підприємством після дати Балансу.

У разі, якщо події після дати Балансу свідчать про наміри підприємства припинити діяльність або неможливість її продовження, фінансову звітність слід складати без застосування принципу безперервної діяльності. Принцип безперервності відповідно до Закону про бухгалтерський облік передбачає оцінку активів та зобов'язань підприємства, яка здійснюється, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме й надалі.

Після проведення контролю за правильністю виправлення помилок у бухгалтерському обліку здійснюється контроль у податковому обліку.

У податковому законодавстві основним податковим законом є Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 22.05.97 № 283/97-ВР, зі змінами і доповненнями (далі — Закон про податок на прибуток). Незважаючи на досить тривалий час його дії, застосування Закону в практичній роботі призводить до появи помилок в обчисленні об'єкта оподаткування.

Розглянемо наслідки допущення помилок при сплаті податку на прибуток та контроль за правильністю її виправлення у податковому обліку.

За порушення податкового законодавства передбачено такі види відповідальності:

- фінансові санкції;
- пеня;
- адміністративний штраф.

Для застосування фінансових санкцій основою є Закон України «Про державну податкову службу в Україні» від 04.12.90 № 509-ХІІ, яким (п. 7 ст. 11) передбачено право на їх стягнення, та Інструкція про порядок застосування і стягнення фінансових санкцій органами державної податкової служби, затверджена наказом ГДПСУ від 20.04.95 № 28.

При проведенні контролю у разі приховування або заниження сум податку перевіряється, чи сплачує платник податків суму донарахованого податковим органом податку, штраф у розмірі 30 % від суми донарахованого податку (недоїмки) і пені, визначеної виходячи із 120 % облікової ставки Національного банку України, що діяла на момент сплати, нараховану на повну суму недоїмки (без урахування штрафів) за весь її термін.

Одночасно перевіряється, чи виконується п. 20.5 ст. 20 Закону про податок на прибуток, яким передбачено, що якщо в результаті перевірки платника податковим органом виявлено випадки арифметичних помилок або описок, що призвели до заниження суми податку, але не більше ніж 5 % від суми загальних зобов'язань платника щодо сплати такого податку за період, що перевіряється, керівник відповідного податкового органу може прийняти рішення про незастосування до такого платника фінансових санкцій у вигляді штрафів. Рішення податкового органу є остаточним і оскарженню не підлягає, але воно не звільняє платника від зобов'язань щодо сплати пені, обчисленої відповідно до положення п. 20.4 ст. 20 Закону про податок на прибуток.

У той же час Закон про податок передбачає можливість для платника податків уникнути застосування санкції (в частині штрафу в розмірі 30 % донарахованого податку) до платників податку, які до початку перевірки податковим органом виявили факт заниження оподаткованого прибутку, письмово повідомили про це податковий орган і сплатили суму недоїмки, а також пеню, обчислену, виходячи зі 120 % облікової ставки Національного банку України, що діяла на момент сплати недоїмки за весь її термін.

При цьому необхідно дотримуватися таких умов, коли платник податків повинен:

- виявити факт заниження оподаткованого прибутку самостійно і до початку перевірки;
- про заниження прибутку письмово повідомити податковий орган (подати декларацію про податок на прибуток за поточний звітний період, в якому враховано суму недоїмки, або письмове повідомлення);
- сплатити недоїмку і пеню, яка залежатиме від терміну виявлення до фактичної сплати.

При проведенні перевірки слід пам'ятати, що фінансові санкції не застосовуються згідно зі змінами до рекомендацій щодо прийому і термінів розгляду податкових декларацій з податку на прибуток і механізму реалізації виявлених правопорушень, затверджених наказом ДПАУ від 27.03.00 № 133. Так, у разі виявлення при камеральній перевірці фактів заниження податкових зобов'язань щодо податку на прибуток фінансові санкції застосовуватися не будуть за добровільної сплати донарахованого податку і пені. При цьому державний податковий орган складає протокол про результати проведення попередньої перевірки (розгляду) квартальної (річної) звітності та письмово

повідомляє про це платника податків з пропозицією добровільно сплатити в десятиденний строк донараховану суму податку і пеню.

Н. Дорош, канд. екон. наук, доц.
Київський національний університет
ім. Тараса Шевченка

СУБ'ЄКТИ ТА ОБ'ЄКТИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Внутрішній аудит — складова загального аудиту, організованого на економічному суб'єкті в інтересах його власників і регламентованого його внутрішніми документами по дотриманню встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку, охорони власності і надійності функціонування системи внутрішнього контролю. Особливість внутрішнього аудиту полягає в тому, що він виконується в момент здійснення і документального оформлення господарських операцій, що дозволяє своєчасно виявити недоліки в діяльності підприємства і приймати відповідні заходи щодо їх попередження¹.

Внутрішній аудит охоплює не тільки бухгалтерський облік, але й всю фінансово-господарську діяльність структурних підрозділів і підприємства в цілому. Як правило, контролюється: організація бухгалтерського обліку, оперативний облік; організація виробництва, особливо матеріальні витрати на виробництво продукції; схоронність готової продукції, її зберігання і реалізація; економічна робота, у тому числі планування раціонального витрачання матеріальних, трудових і грошових ресурсів на виробництво і реалізацію продукції; фінансова робота, особливо в сфері організації розрахунків з дебіторами і кредиторами, відносини з бюджетом; маркетинг; допоміжні служби і виробництва.

Внутрішній аудит включає також: контроль за станом активів і недопущення збитків; підтвердження достовірності інформації, що використовується керівництвом при прийнятті рішень; підтвердження виконання внутрішньосистемних контрольних процедур; аналіз ефективності функціонування системи внутрішнього контролю та обробки інформації; оцінку якості інформації, наданої управлінською інформаційною системою.

¹ Богомолов А. М., Голощанов Н. А. Внутренний аудит: Организация и методика проведения. — М.: Экзамен, 1999. — С. 6.